



\*) Չարաշար սխալութեմ էք, Ռիվիսի  
թաղ թատրոնի անկման պատճառ  
լողբամաները չէին, Վարդ Եթէ Հո  
թատրոն բացուի և արպէս անուա  
ճ կենտրոնակ «պիւսաներ» ներկա  
նեն, արեւուստանային չլի պիտ  
ինի, որովհետեւ նրա անկման պատ  
ժն է հենց նրա գալուցէնան պատ

սխեցին Համեստութեամբ գործել—  
իւրեքը, այսինքն ինչպէս տեղեկանում  
ենք ձեռնարկում են և մեծերն և ժո-  
ղովորդը միշտ գնում է, որովհետեւ  
Հասարակութիւնը փոքրեթեւ նախա-  
պատրաստութեամբ սերեց իւր թատ-  
րոնը և բարոյական պարտք է Համա-  
րում օգնել նրան: Այս բոլորից յետոյ  
ուզում եմ ասել, որ «Ոճրագործի ըն-  
տանիք» լատիւնով այս շունչն է մեր  
թատրոնասէրները:

Բացի վերոյիշեալներէն մի գլխաւոր  
բան էլ կայ, որը սառնեցնում է ժողո-  
վրդին, այդ այն է, որ դուք գտնադա-  
մականակներում ունեցել էք լաւ ոյ-  
ժեր և չէք օգտուել:

Ահա այս բոլորը առաջ բերելով, կա-  
մեցայ ցոյց տալ Մոզզոյի թատրոնասէր-  
ներին աչքի ընկնող մի բանի պակասու-  
թիւնները, որոնք յուսով եմ, որ այլ ևս  
չենմեղադրել Մոզզոյի Հասարակութեան  
անտարբերութիւնը և կաշխատանքի  
բաց յոյժերի չափ ժամանակի ընթաց-  
քում ուղղել նկատուող պակասութիւն-  
ները: Այժմ մնում է մասնաւորապէս  
ներդրութիւն խնդրել մասնակցող կա-  
նացի սեռից և պարոններէն, որ յո-  
սուածովս չեն կամեցել նրանցից ոչ  
մէկի պատուին դիպել, այլ բարեկա-  
մական դժգոյսով քննել արտայայտու-  
ածութիւնն է և սէրը դէպի բեմական  
արուեստը:

Գ. Միր...

Ե. Գ. Յօդուածս արդէն պատրաստ  
էր երբ կարդացի Ս. Մ-ի նամակը  
«Նոր-Վարդ»-ում: Եւ անհրաժեշտ էր  
յօդուածին չեն վերաբերում:

Նոյն.

ՇՈՒՆԻ, 1 ապրիլի—Այստեղ միմիայն  
Հայերը չեն, որ Հիտաքըրում են ի-  
րենց հողերը գլուխը արժանաւոր մէ-  
կը տեսնել, այլ և մուսուլմանները, ո-  
րովհետեւ այժմ թիֆլիսում բաց է մը-  
նացած Կովկասեան Շէֆիլդամի տեղը:  
Այստեղի մուսուլմանները ևս բաժա-  
նուած են մի քանի մասերի. սրանց  
մէջ ևս կան բարեկամներ, մուսուլմա-  
ններ մի փոքր խումբ և ազատամիտ-  
ների խումբ: Շուրջ քաղաքի մուսուլ-  
մաններն ստուգաբար մասը երեսնամե-  
սութեամբ կը ցանկան կառավարու-  
թեան կողմէն նշանակած անձին, Մեր-  
զա-Հասան Թալիբովին, Հայկառակ թիֆ-  
լիսում Հրատարակուող ուսու լերթի  
մի մէջ եղած լրագրութեան, որ ե-  
րեւան ելած է մուսուլման մուսուլման  
կամակերպ: Որովհետեւ մուսուլմաններն  
գլխաւորը Շէֆիլդ-Նոյսամը ուղղակի կա-  
ռավարութիւնը ինքն է նշանակում և  
ոչ թէ իրենք են ընտրում, այս պատ-  
ճառով մուսուլմաններն այն մասը, ո-  
րոնք ցանկանում են իրենց Հասարա-  
կութեան և դարուս պահանջման Հա-  
մաձայն լուստարութեան շուրջը հե-  
տեւել, որախօսութեամբ սպասում են որ  
Բարձր Կառավարութիւնը կը Հաստա-  
տէ տեղուս գաւառական Ղազի Ա-  
խանը Մերզա-Հասան Թալիբովի թիֆ-  
լիսի Շէֆիլդ-Նոյսամ: Մերզա-Հասանը մօտ  
50 տարեկան Ախանը է, իւր սկզբնա-  
կան կրթութիւնը ստացել է տեղուս  
գլխաւոր Ղազիի մօտ, ուսանելով մահ-  
մեդականութեան կրօնը բոլորովին  
դարձել է կատարեալ մուլա: Առա-  
ւել ևս կատարեալագործուելու համար  
գնացել է Պարսկաստան. այնտեղ գը-  
լաւոր Մուշտաֆիի մօտ լրացրել է  
դուրանբանութիւնը, կրօնական ու-  
սումը, իրիւտիւտութիւնը և մասամբ  
էլ բժշկականութիւն և ապա վերա-  
դարձել այստեղ: 1872 թուականին  
Մերզա-Հասանը կանչուել է թիֆլիս  
մուսուլմանների հոգեւոր գլխաւոր կա-  
ռավարութեան մէջ (խորհրդ) Հարցա-  
քննելու ի ներկայութեան մուսուլ-  
ման հոգեւորականներ և ուսու կառա-  
վարութեան ներկայացուցչի, ամենայա-  
ջող քննութիւնից յետոյ ստացել է ա-  
խանի վկայական: Պէտք է ասած,

որ մուսուլմաններն մէջ ու չէ բռնում  
ախանի քննութիւնը և չէ ստանում  
վկայական, կարող չէ բարձրանալ ոչ  
դպրութեան և ոչ շէֆիլդութեան աստի-  
ճանի: Նոյն Հարցաքննող խորհրդի ա-  
ռաջարկութեամբ Ն. Կ. Մեծութիւնը  
նրան նշանակել Պետերբուրգի մուսուլ-  
ման լիկնապահաց վերայ մուլա, ուր  
և մնաց վեց տարի. իւր Հաւատարմի,  
բարեխղճ ու գովելի ծառայութեան  
համար, կառավարութիւնը վճռուե-  
ցաւ մշտական լրագրի տարեկան 300  
ռ.: Պետերբուրգում վեց տարի մնացած  
միւսականը նա միշտ աշխատել է և  
ուսումնասիրել է եւրոպական գիտու-  
թիւնները և լեզուները, ինչպէս ուս-  
ուց լեզուն և Փրանսերէնը: Նոյն մի-  
ջոյններում Համալսարանում երբ չը  
կար արեւելեան լեզուներն ուսուցիչ,  
սա դասախօսել է պարսկերէն, թուր-  
քերէն և արաբերէն լեզուները, նոյնպէս  
և պաշտօնի կրպակում մուսուլմաններն  
կրօնուսուց էր: Պետերբուրգից Հեւնդու-  
թեան պատճառով փոխադրուեցաւ իւր  
Հայրենիքը—Շուրջ: Ահա այս Հիւնդ տա-  
րի է, որ այստեղի գաւառական դա-  
ւին է և միևնոյի ժամանակ թշուա-  
կան ուսումնարանի կրօնուսուցը: Այս-  
տեղ առհասարակ ամենքը գովեստով  
են խօսում իւր ներդրած արդարա-  
մտութեան, իւր հանգիստ, լազալա-  
սէր և անխառնաճ բնաւորութեան  
մասին: Միմիայն մուսուլմանը մուլաներ  
են, որ Հայկառակ են սրան, որովհետեւ  
միշտ փնտրում են պղտոր ջուր որսա-  
լու համար...

Գ. Տ. թ.

## ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԻՍՄԱՐԿԻ 70-ԱՄԵԱՅ ԾՆԵՒԻՄԱՆ  
ՕՐՈՒՄՑ ՏՈՒՆԱԿԱՍԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Արդէն մարտի 31-ին ողջ Բերլինը  
սխալել էր պատրաստուել առաջիկայ  
տոնակատարութեան համար: Ամէն  
տեղ ջերմ պատրաստութիւններ էին  
լինում կատարական կանցիւր, իշխան  
Բիսմարկի 70-ամեայ օրուս հանգիստ-  
կատարութեան համար: Գլխաւոր փո-  
ղոցներում, որոնցով պետի անցնել է  
պատիւ ծերունի յորեկանի սարքա՝  
կերտելով լրագրող (Փակեցուղ), շե-  
նել էին բարեկազմներ, ամբոններ,  
գալլերէններ լուսահամարներով Հան-  
դիսականների համար: «Unter den  
Linden» և «Wilhelmstrasse» (վերջինս  
վերայ է գտնվում Բիսմարկի ապա-  
րանքը) փողոցները աւելի թատրոնի  
կամ ցերկին էին նմանվում, որը ներ-  
կայացնում էին բացօթեայ տեղում  
100,000 խուռն բազմութեան ներկա-  
յութեամբ: Ժամի 2-ին կէս օրից յետոյ  
7 բաժանմունքի և 34 խմբից բաղ-  
կացած լրագրող սկսեց պատրաստուել  
քաղաքի 7 գահազան մասերում. և  
ժամի 7½ երկուցեան, վառած կերոն-  
ներով, զինուորական խմբակների ներ-  
դաշնակ նուագաճութեամբ, պետի հա-  
ւաքուէր «Վիլհելմ» փողոցում կանց-  
լերի ապարանքի առաջիկայի խմբերը  
պէս զեղան դէպի յորեկանի ապարան-  
քը պետի անցնէին «Unter den Linden»  
փողոցով լրագրականների և կայսեր  
պալատների մօտով: Ներթափումը հա-  
ւասարակց կայսերական պալատի հետ,  
ծերունի կայսրը երեսց իւր պատուհա-  
նի մօտ և ժողովուրդը 100,000 ուսա-  
ներով ողջունել նրան, և լետով ուղե-  
որուց դէպի «Wilhelmstrasse»: Հանդի-  
սաւոր լրագրողն մասնակցող անդամ-  
ներից ոմանք ձիով էին, ոմանք կառ-  
քով և գահազան ժամանակների հա-  
զուսաններով, սկսած Միսն Կուրֆուրստի  
Մասնակցում էին լրագրողին, ի մէջի այ-  
լոց, 1) Բերլինի բոլոր բարձրագոյն ու-  
սումնարանների ներկայացուցիչները ի-  
րենց միաբանութիւններով և ընկերու-  
թիւններով, 2) 28 գերման. համալսա-  
րանների պատգամաւորները, 3) գեղա-

գրական 2 ախաղեմիայից պատգամաւո-  
րութիւնը իւր մեծապատեհութեամբ, Խմ-  
բակը ներկայացնում էր փոքրիկ իշխա-  
նութիւնները, որոնք երգում էին ի-  
րենց հովանաւորող «Գերմանիային», որը  
պատկերացնում էր ամպշովանիւն  
նստած մի կին, և սրա վերեւից լրու-  
նող մի գլխանի արծիւ 4) 38 արհես-  
տաւորաց ընկերութիւնները նմանա-  
պէս կառ. քերով, որոնք իւրաքանչիւրը  
իւր արհեստի գործիքներով էր գար-  
դարուած: Ներթափում մօտեցաւ կայ-  
սերական կանցիւրի, իշխան Բիսմար-  
կի ապարանքին, իշխան Բիսմարկի  
իւր կնոջ և երկու որդւորը երեսց պա-  
տուհանից ժողովուրդին: Բազմութիւնից  
մէկը ճառ խօսաց, որով շնորհաւոր-  
ում էր նրա 70-ամեայ ծննդեան օրը  
և նրա պետական գործունէութեան  
50-ամեայ յորեկանը: Իշխանը կարճ  
ճառով շնորհակալութիւն յայտնեց  
ճառասացին և լրագրողին բոլոր մաս-  
նակցողներին: Յետոյ խմբերգակի-  
րը երգեցին յատուկ այս հան-  
դիսաւոր օրուս համար յորեկան  
երգերը և լրագրողը շարունակեց իւր  
ճանապարհը, որպէս զի որդեալ տե-  
ղում մարտի կերտները և ցրուեն գա-  
նազան ուղղութիւններով:

Ապրիլի 1-ին Բերլինի փողոցները  
դրօշներով էին դարդարուած: Առաւ-  
ձին ոգեւորութիւն նկատել էր Wil-  
helmstrasse փողոցի վերայ, եկող ու  
գնացող պալատական և ընծայներով  
ժանդարմներու կառքերը կանցիւրի  
պալատին առաջ հաւաքում էին հան-  
դիսականների մեծ բազմութիւն: Ա-  
ռաւոտեան ժամի 11-ին Վիլհելմ Կայ-  
սրը լրագրականների հետ միասին ե-  
կաւ Բիսմարկի մօտ անձամբ նրան  
շնորհաւորելու և տալու մի ընծայ,  
այն է իշխանական ոսկեայ լրագ. Կայ-  
սերական տան բոլոր միւս անդամնե-  
րը ընծայեցին յատուկ նրա համար  
պատրաստած մի պատկեր լրագրակն  
շրջանակով: Գերմանիայի ամեն ան-  
կիւնից ստացաւ հեռագրներ, շնոր-  
հաւորութիւններ, ուղեւճներ, ընծայ-  
ներ: Ընծայում էր, ու ինչով հարուստ  
էր: Այսպէս Միւնխէն քաղաքը ուղար-  
կել էր 1½ հեկտոյի տիպի չափ մի տա-  
կառ գահազան: Վերջուրդը քաղաքը  
1868 թ. 25 շիւ հին գին: Մի տիպին  
մի շիւ ընդ գին էր ուղարկել 1811  
թուականից պահած: Իսկ մի ու-  
րիւ տիպին նրան մի զուգ գուլ-  
պայ էր ուղարկել: Գերմանացիները  
Կ. Պոլսից հին դարձաւորեան սուր  
ուղարկել, Բելգրադից—գորգեր և տաճ-  
կական շալեր, Պետերբուրգից—Թէյի  
սարք ու կարգը և այլն, մի խօսքով  
ընծայեցին անթիւ ու անհամար էին:

Չը նայելով, սակայն, հանդիսակա-  
տարութեան բոլոր շքեղութեան, չը  
նայելով նրան, որ Բերլինը միջին և ան-  
գամ խիստ ոգեւորուած էր երևում, չը  
նայելով, որ Բերլինը վաղուց չէր տե-  
սել այդչափ սարսափելի բազմութիւն  
իւր փողոցների վերայ, այնուամենայ-  
նիւ հանդէսը չէր կրում ազգային բնա-  
ւորութեան տիպար: Ոչ թէ Գերմանա-  
ցի ժողովուրդն էր տօնում գերմանիա-  
ցի միաւորողի 70-ամեայ ծննդեան  
օրը, ոչ թէ գերմանացի ժողովուրդն էր  
շնորհաւորում իւր կայսերական կանց-  
լերին, այլ միայն մի կուսակցութիւն,  
գերմանական ժողովուրդի մի մասը,  
կանցլերի համախոհները: Ազատասէր  
կուսակցութիւնը հեռու պահեց սրա-  
նից և ոչինչ մասնակցութիւն չու-  
նեցաւ: Ազատասէր մամուլը և ազա-  
տասէրները չեն ուրանում նրա արած  
ծառայութիւնները արտաքին քաղա-  
քականութեան վերաբերութեամբ, ըն-  
դունում են որ նա իւր զգուք քաղաքա-  
կանութեամբ բարձրացրել է Գերմա-  
նիայի միջին մի հզօր պետութիւն,  
բայց նրա ներքին քաղաքականութեան  
պատճառով նրանք նրանից դժգոհ են:  
Նա նպատակ է պահպանողականու-

թեան և պահպանողական տարրին,  
բացի սրանից նա բացարձակ ազա-  
տասիրութեան թշնամի է հրա տարա-  
կել իրեն, մաքառել է և մաքառում  
է նրա դէմ իւր անընկճելի և հզօր  
կամքի բոլոր կարողութեամբ: Իսկ  
Բիսմարկից աւելի վտանգաւոր լինա-  
մի անկարելի է ունենալ: Ազատասէր-  
ները վաղուց համոզուած են այս բա-  
նում:

(Русск. Куперъ)

Թիֆլիսի.—«Standard» հաղորդում  
է, Պոլսի կառավարական շրջաններում  
ստիպարութիւն է տրեւապետում այն  
պայման դրութեան առթիւ, որը Անգ-  
լիան ուղարկել էր Բ. Կրան և որի  
մէջ ասուած է, եթէ Թիւրքիան չի  
ստորագրել 24 ժամուայ ընթացքում,  
միջադպարի դաշնադրութեան տակ,  
որ վերաբերվում է Եգիպտոսի Ֆինան-  
սները կարգաւորութեան այն ժամա-  
նակ Եգիպտոսը չի համարուել Օսմա-  
նեան կայսրութեան մասը, և որեւէ  
կազմակերպ Սուլթանի հարկատուութիւ-  
նից, Այս պայմանագրութիւնը, ինչպէս  
արդէն յիշուեցաւ, խիստ յուզմունք  
պատճառեց պալատականներին:

Փետրուարի 25-ին միմիայն խոր-  
հուրդը արտաքին կարգի նկատ կայաց-  
նելով քննութեան ենթարկեց անգ-  
լիական պահանջը, խորհուրդը վճռեց  
ջերմագին բողոք կայացնել, որը և  
հեռագրով ուղարկուեցաւ Բ. Կրան,  
կերպարանքի տեղութիւններին ներկա-  
յացուցիչներին այս բանի մասին տե-  
ղեկացնելու նրանց:

Բանը առաւել ևս դժուարանում է նը-  
րանով, որ Մուսուրուս փաշան և Հա-  
սան-Ֆեմի փաշան հետեւելով նախկին  
հրահանգներին, խոստացած էին լրագ  
Գերմանիայի ստորագրութիւնը դաշնադրու-  
թեան տակ: Հրամանը չը ստորագրե-  
լու մասին նրանք ստացան վերջին բո-  
ւաքին: Ինչպէս լսվում է, սուլթանը ա-  
ռաջարկեց այս դժուարութիւնները վեր-  
ջացնելու համար մի փերման հրատարա-  
կել, որով պետի սրբազորութեւնը Եգիպտո-  
սին վերաբերեալ կարգադրելիք նոր  
օրէնքը:

Պետերբուրգի լրագրողը հեռագ-  
րում է «Politik» լրագրին, որ թէ և նա  
դեռ չը գիտէ թէ ուղարկում է  
Լուսիայի պատասխանը Անգլիայի  
վերջին ծանուցագրին թէ ոչ, սա-  
կայն ուսուց կառավարութեան գը-  
լաւոր հիմունքները արդէն յայտնի են:  
Լուսիան յայտնում է որ բանակցու-  
թիւնները կարելի կը լինի շարունա-  
կել, եթէ որ ազատականները կը հեռա-  
նան Պենդ-Վիցի, բայց, աչքի առաջ ու-  
նենալով եղած դժուարութիւնները,  
նախապէս պահանջում է միայն Անգ-  
լիայից, որ վերջինը առանց այլեւայ-  
լու թեան Ռուսիայի պահանջը արդա-  
րացի համարէր և գործ դնէր իւր բո-  
լոր ազդեցութիւնը, որպէս զի ազդեցու-  
նեւոր համաձայնութիւն լրագրուել վեր-  
ջիւն կէտը:

## ԽԱՌՆ ԼՈՒՒՐԵՐ

ԳՊՐՈՅԱԿԱՆ ՍԱՆԻԿՆԵՐԻ ԿԱՐՃԱՍՏ-  
ՍՈՒԹԻՒՆԸ: Այս խնդրը օրերումս մաս-  
նաւոր քննութեան ենթարկուեցաւ:  
Գերմանիայի գերմանական տեսուչնե-  
րի ժողովում: Հեռագրի աւելի ու աւելի  
աճող կարճատևութեան գլխաւոր  
պատճառը կայանում է, ժողովի կար-  
ծիքով, դարձական ձեռնարկների վատ  
տպի մէջ: Դանաւանդ վատ են տը-  
վում ծանոթութիւնները: Ուստի, ժո-  
ղով ցանկութիւն յայտնեց, որ ժողո-  
վրդական լուսաւորութեան միմիայն  
առթիւ կարճատևութեան հեռագրի  
աւելի ունենալով ուսանող երկտասն-  
որութեան տեսութեան խնամատարու-  
թեան անհրաժեշտութիւնը, դասա-  
գրքերի հրատարակման վերաբեր-

մամբ (տողերի հեռաւորութեանը, տա-  
ռերի մեծութեանը և այլն) և լրագրի  
յատկութեան մասին և որ նորագոյն  
դասագրքերը կամ նախկին դասագրք-  
քերի նոր հրատարակութիւնները ըն-  
դունվին գործածելու միայն այն ժա-  
մանակ, երբ նրանք համապատասխան  
են յայտնի պայմաններին («Nordd.  
Allg. Zeitung»):

ՀԻՒՍԻՍՈՑԻՆ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱ-  
ԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՆՈՐ-ԳՐԱՅԻ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ  
1 Ապրիլի.

ՆԻՃՆԻ-ՆՈՎԳՐՈՐԴ. Օկա և  
Վոլգա գետերը քաղաքի մօտ սա-  
ռուցից ազատուեցան:

ՓԱՐԻՑ. Գեներալ Բրիէր-Դը-Լի-  
լը ծանուցանում է, որ սլաւոնադ-  
մական գործողութեան դադար-  
ման վերաբերեալ հրամանը ստա-  
ցուել է. բայց այնուամենայնիւ  
Փրանսիացիները, նախագրուական  
կարեւոր միջոցներին են ձեռնամուխ  
լինում թշնամու անակնկալ յար-  
ձակմունքներին դիմադրելու:

ՀՈՒՆԿՈՒԳ. Փրանսիայի և Չինաս-  
տանի մէջ նորից դժուարութիւն-  
ներ ծագեցին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԻ ԲՕՐՄԱՆ

2 Ապրիլի.

Լօնդոն—23 23¼, և 23¼—  
Համբուրգ—197, 197 և 197¼: Փա-  
րիզ—245¾, և 246 սանտիմ: Պո-  
լուիմպերիալը—8½ ռուբ. սակ.:  
Մաքստան կուպոններ—8 ռուբ.  
35 կ. սակարկ.: Արժաթը 1 ռուբ.  
31 կ. սակ.: Բօրսային դիսկոնտ.  
—6 և 7½: Պետական բանկի 5%  
տոմս. 1-ին շրջանի — 97¼  
րուբլի գն. 2-րդ—97 ռ., 3-րդ  
—97 ռ. վաճ., 4-րդ—97 ռուբլի  
վաճ.: 5-րդ—97¼ ռուբլի վաճ.  
Սրեւել. փոխառութեան 100 և 1000  
ր. 5% տոմսեր. 1-ին շրջանի—  
92½ ռ. գն. 2-րդ—92½ սակ., 3-րդ  
—92½ ռ. սակ. Վիճակահանութ.  
տանող 5% տոմսեր. 1-ին շրջանի  
214 ռ. սակ., 2-րդ—204 ռ. սակ.  
—5½ % ընտեր—102: Ոսկե  
րենտը—167¼ ռ. սակարկ.: Նոր  
կոնսոլ փոխառութիւն — 137 ռ.  
35 կուպ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԴ. «Правительст-  
Вѣстникъ» լրագրից հաղորդում  
է, որ գեներալ Կամարովի մարտի  
29-ի հեռագրում բաց էր թողած  
մի բան, երբ գեներալ Կամարովը  
պահանջեց աւաղանական զօրադնդի  
գլխաւորից հեռանալ Կուզկ գետի  
ձախ ափից, նա պատասխանեց, որ  
«գլխաւորից» պատճառով չէր կարելի  
հեռանալ Կուզկ գետից:

«Новое Время» հաղորդում է,  
որ Կրոնշտադում պատերազմի հա-  
մար պատրաստվում են ոչ միայն  
նաւորութեան նաւերը, այլև այն  
նաւերը, որոնք պիտանի են իս-  
կական պատերազմական գործու-  
նեւորութեան համար. 40 նաւից ա-  
ւելի զրահակիր, և մի քանիսն էլ  
տորպեդակիր նաւեր պատերազմի  
են հանվում: Այս նաւաւորութիւնը  
երկու շաբթից յետոյ պատրաստ  
կը լինի:

Լրագրից հաղորդում են, որ  
բաժանորդական ընկերութիւն է  
կազմուելու գիւղատնտեսական ար-  
դիւնքները հրէհից ապահովաց-  
նելու համար:

1.05.00. Պատգամաւորներ ժողովում Գլխաւորը ասաց. «Կամարովի վերջին ծանուցումն, որ ներկայացնում է Ռուսիայի պատասխանը Անգլիայի հարցապնդմանը և գնեքալ Կամարովի վարձուքի, ինչպէս ենթադրում են, արդարացումն, ուղարկում է Լեմպէնին. նա էապէս որոշ է փաստերի կողմանէ մեր ըստ պայմանի ծանուցումներին. բայց մենք ամեն բան, ինչ որ մեզանից է կախում, կանենք, որպէս զի քննութիւնը կատարել լինի և բացատրէ գործի բոլոր հանգամանքները»: Գլխաւորը նմանապէս տեղեկութիւն տուեց էմիրի լարաբերութեան մասին գէպի Իիւֆերինը. սրա հետ միասին նրա կատեց, որ ներկայ հանգամանքներում Անգլիան ամենամեծ ուշադրութեամբ պետք է վերաբերուի գէպի էմիրին: Էմիրին յայտնի է եղել Պենգէի տակ պատահած պատերազմի մասին և նրա լարաբերութիւնները Իիւֆերինի հետ կատարելապէս բաւականացուցիչ են. իսկ թէ ինչի մէջն է կայանում էմիրի հետ կայացած համաձայնութիւնը, Գլխաւորը ոչինչ չասաց: Պալատը վաւերացրեց թաղուհու հանած պահանջի գործի հաւաքման վերաբերեալ հրամանի պատասխանը:

1.05.00. «Times» հաստատում է, որ Կամարովի գորարաժիւրը Կոչի և Մուրգար գետերի հոսանքով մոտենում է Զիւֆիլիարին, որտեղ պետք է լինէր, կամ գուցէ եղել է նոր պատերազմ պաշտպանների հետ: Այն ինչ Գլխաւորը հարգեց պատգամաւորների ժողովում, որ տեղեկութիւն չունի ստացած ուսաց շարժումների մասին և Գրանվիլը լորդերի ժողովում ասաց, որ հիմք չը կայ հաւատալու թէ ուսաները զալիս են Մուրգար գետով և վերցրել են Հերտո:

Կ. ՊՈԼԻՍ. Ողջ կիսապաշտօնական տաճկական մամուլը խորհուրդ է տալիս Թիւրքիային չեզոք մնալ անդո-ուսական պատերազմում:

1.05.00. Կամարովի ծանուցումն լրագրների քննադատութիւններին զլիաւոր առարկայէ դարձել. նրանցից մի քանիսը գնեքալի բացատրութիւնները բաւականացուցիչ են համարում, իսկ մի քանիսն էլ նրան են պատերազմի պատճառ դնում: Ապրիլի 13-ին միմիայնակ խորհուրդը կայացաւ աւելանական հարցի առթիւ. սրա հետ միասին միմիայնակ «Daily News» լրագիրը ասում է, որ կաբինետը վճռել է առաջ քան վճռական քայլ անելը, սպասել Լէմպէնի հեռագրին Պենգէի մօտ պատահած պատերազմի մասին:

3 Ապրիլ

1.05.00. Ուշաւորները իւր աւուսնու հետ միասին երկաթուղիով Կորկ գնալու միջոցին, կայարաններից մէկում ազգային համախոհ-

ներից մի քանի պատգամաւորներ ի առաջնորդութեամբ շէֆի ենթարկուեցաւ. նոյն իսկ Կորկ քաղաքում ազգայինները կատարեցին այն տների պատահանները, որոնք ի պատիւ պրեմիեր, զրոշներ էին կախել:

ՍՈՒՍԿԻՄ. Իտալացիները դրաւեցին Մասովի և Ասաբի մէջ Լեմպէնի ծոցի մօտ Արաֆալի:

1.05.00. Գլխաւորը պատգամաւորների ժողովում յայտնեց, որ Լեմպէնից ստացած չէ այն տեղեկութիւնների հաստատութիւնը, որոնք վերաբերում են ուսաների յաջորդ շարժումներին գէպի Աւալանի և թէ այսօր Պետերբուրգից ստացուել է նոր հաւաստիք, որ ուսաց կառավարութեան դիտարկութիւններին և հրամաններին համաձայն, այդպիսի շարժումն չի լինելու:

Լորդերի ժողովը ընդունեց թաղուհու հանած պահանջի գործի հաւաքման վերաբերեալ հրամանի պատասխանը:

Միմիայնակ «Daily News» լրագիրը հարգում է, որ երեկ ըրիտանական կառավարութիւնը Պետերբուրգից ստացել է հեռագիր, որը Պենգէի մօտ պատահած անցքի պատճառով ընդհատուած, սահմանահարցին վերաբերեալ բանակցութիւնների շարունակութիւն պէտք է համարել: Հեռագիրը կազմուած է խաղաղասիրական ոգով և ցոյց է տալիս, որ կարելի է սահմանահարցի մասին համաձայնութիւն կայացնել աւելի ընդարձակ հիմունքների վերայ: «Pall-Mall Gazette» ասում է. «մենք ուրախ ենք որ կարող ենք յայտնել, որ վերջին օրերում խաղաղութիւն պահպանելու պայմանները էապէս գէպի լաւ հակուեցան. բաւականին մեծ յոյս կայ, որ այս մի քանի օրում Ռուսիայի և Անգլիայի մէջ ծագած տարաձայնութիւնները խաղաղութեամբ վերջանան:

4 Ապրիլ.

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ. «Новое Время» լսել է, որ Աւալանիայում ապրտամբութիւն է ծագել էմիրի գէպ, թէ որ աստիճան մեծ է ապտամբութիւնը յայտնի չէ. ապտամբութիւնը ծագել է, երեւի, այն պատճառով, որ աւալանցիները դժգոհ են էմիրի Բալա-Պինգի երթալուց և չեն կամենում իրենց երկրը թողնել անգլիացիներին, կասկածելով որ մի գուցէ մտադիր լինին նրանք, Ռուսիայի գէպ պատերազմ մղելու սովոր, տիրապետել Աւալանիային:

ՎՍՐՇԱՎԱ. «Варшавский Дневник» լրագիրը տարածում է այն լուրերի առթիւ, որպէս թէ անգլիական զործակիցներ են երևացել Լեհաստանում, ասում է, որ չը կան իրողութիւններ այդ տեսակ լուրերին հաստատող կամ մերժող. բայց թէ նրան հաճելի է յայտնել, որ այս լուրերի առթիւ օտարերկրեայ և տեղական լեհ թերթերի արտայայտած նկատմունքները միաձայն

բողոքում են խռովութեան և խռովարարների գէպ և զգուշացում են նրանցից իրենց ընթերցողներին:

ՓԱՐԻՋ. Հաստատվում է այն լուրը թէ՛ չինաց պաշտօնական լրագրում հրատարակուած է կայսերական հրովարտալը, հաշտութեան նախապատրաստական պայմաններին վերաբերեալ, և թէ ուղարկուել են Տոնկին երկու պատուիրակ, որոնք պիտի կանոնաւորեն չինական զորքերը այնտեղից դուրս հանելու մանրամասնութիւնները:

ԹԵՐ ԵՒ ԴԵՄ

ՆՈՒՄԻ, 23 մարտի. — Կրիկն անգամ «Նոր-Կար»-ի (40 №) մէջ լոյս տեսաւ պ. Մ. ի թղթակցութիւնը. Իսկն ասած կը ցանկալի անուշադիր թողնել նրան, բայց ի նկատի ունենալով այն, որ դրանով ինձ են դիմում, և այն էլ անվայել կերպով, \*) պարտք համարեցի ես իսկութիւնը բացատրելու համար նկատել հետեւեալը. քաղաքը իւր առողջապահական գրութեամբ այժմ նոյնն է, ինչ որ իմ նոր եկած միջոցում, եթէ ոչ աւելի լաւ. ինչպէս իմ իրաւունքը ներկէ, ես միշտ վարչութեան ուշադրութիւնը դարձրել եմ և դարձնում եմ այժմ էլ ըստ չափու հարկին:

Կաշիքորները գործարանները, որոնք պ. Մ. ին կրտսեղից այդքան լաւեցրած են, չեն տած են ոչ թէ իմ առաջարկութեամբ, այլ և ամբողջ մասնաժողովի որի կարգումն է եղել և թիւիւր. իմ կարծիքով այդ տեղը համապատասխանում է իւր նշանակութեան և Սաւալին՝ նա բաւականին հիւստ է քաղաքից և նահանգական բժշկի կարծիքով էլ, որ յայտնեց ինքը ինձ անձամբ յարմար է. երկրորդ՝ այդ տեղը գտնվում է «Բիւլայ» գետի ափերում, որ աւելի նպաստում է մարբութեան, մանաւանդ եթէ աւելի խիստ հսկողութեան տակ լինի երրորդ՝ տեղաւորում է Բիւլայի ձորի հանդէպ, որտեղ տիրապետում է համարեա մշտական քամի, որ մարբում է օդը, վերջապէս ուր կամենալիք տեղափոխել այդ գործարանները քանի որ տեղը չըբացատրած է գեղարարով, որոնք բնակիչներն էլ պահաս են գնահատում իրենց առողջութիւնը:

Միտաբուր գործարանները, որոնք աւելի են քան մի քանի տասնեակ, և զուր պ. Մ. ին այդպէս սարսափելի են թվում. խիստ հսկողութեան տակ և իմ տուած խրատներին հետեւելով, նրանք սարսափելի հիւստութեանց աղբիւրներ չեն կարող դառնալ. Ի հարկէ պ. Մ. մտացածին առողջապահական պայմանում կը լինի քաղաքը, եթէ ոչ մի հատ գործարան էլ չունենար. բայց թէ ինչպէս յարմարացնենք, որ ոչ մի հատը չը լինէր գործակից եղէք ինձ օգնել այդ գէպում, ես ձեզից անչափ դո՛հ կը լինեմ. Հարցնում եմ, արդեօք հէշտ է մի ահագին տնտեսական ինքավարութիւն անել քաղաքում. գինեա ես այդ երաւունքը չեմ ունենալ և հաղիւ թէ վարչութիւնն էլ կարողանայ այդ անել. ինչ վերաբերում է Կոնստանդնուպոլիսի նա տեղեղ կեդոտ է. նրա մէջն են գուրս գալիս մի քանի արտաբնոցներ ռուսի. Այդ մասին ես շատ անգամ դիմել եմ վարչութեան և պահանջել եմ անձամբ, բայց միևնոյն ժամանակ դա այնքան սարսափելի չեմ համարում այն հիման վերայ

\*) Ի՛նչ կը նշանակէ «աղբիւր» բառը մի բանաւոր (sic) յօդուածում. Յօդ.

որ փոխանակ այդ աղբիւրի հեղուկը ծծուել բնակարանների մօտ գետին մէջ ու աղտոտի աղբիւրները, լաւ է որ դուրս գայ Կոնստանդնուպոլիսի և անձրեւանային կայ քիչ ջուր և անձրեւանին ժամանակ այդ անձաքուրութիւնները լուացվում են գետից: Այս ամենի հետ աւելի պիտի համաձայնենք, եթէ որ ի նկատի առնենք քաղաքի տեղի գրութիւնը, այն է համեմատելով քաղաքի երկայնութիւնը աւելի փոքր լայնութեան հետ և մանաւանդ ժողովրդի նեղութեան ոյժի և համեմատելով բացառաւորութիւնը, թէ ընդհանրապէս և թէ մասնաւորապէս:

Մնաց մի քանի կէտեր, որոնց վերայ ուշադրութիւն է դարձնում պ. Մ., բայց նրանց աննշան համարելով չեմ կամենում երկարաբանել և բացատրութիւն տալ:

Վերջապէս ի նկատի ունենալով պարտ Մ. ի գովելի ցանկութիւնը հասարակութեան քաղաքական համար և կամենալով ջատագովել նրա երկտառադական ետանդին, խոնարհաբար կը խնդրեմ առաջնորդ հանդիսանալ հասարակութեան և օգնել ինձ հեռացնել հակառակդական չարքաները այս մեր քաղաքից, միմիայն այն պայմանով որ նա շատ ու քիչ քաղաքավար լինելը իւր գրութեանը միջոցով:

Թող, վերջապէս Մ. յօդուածագիրը ձեւ փոքր ինչ խորին հայեացք հասարակութեան միջամտութեան վերայ և տեսնէ, արդեօք հիշտ է իրագործել այն առաջնորդութիւնները, որ գրվում են շատ հեշտութեամբ տաք սենեա-

կում նստած. այլ է առաջադրել, է իրագործել, բժշկի պահանջները տարողներ պիտի լինին:

ԲԺՅԻՍ Սարգսիւնց

Խմբագիր հրատարակել՝ ՍՊԱՆՏԱՐ ՍՊԱՆՏԱՐԱՆ:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՆ

2040LU7  
Ս. ՍՈՒՆ Ե ԸՆԿ.  
(II. 2342.) 48—8

Անդրկովկասեան երկաթուղին:

ԳՆԱՅՏՔՆԵՐԻ ԵՐԹԵՒՆԿՈՒԹԻՒՆԸ. ԹԻՎ

ԼԻՍՔ՝ ԿԱՅԱՐԱՆՈՒՄ:

Բաժնուժ պատ. գնում է Ժ. 8—31 ընդ. Բաժնուժ պատ. գնում է Ժ. 10—25 Բաժնուժ պատ. և ճանապ. Գնացքը գնում է Ժ. 10—45 Բաժնուժ պատ. Գնում է Ժ. 2—30 Դարձակը Երկու անգամ պարանք և ճանապարհորդները գնացքի տեղ ուղեորով է արարել ճանապարհը Բաժնուժ գնում է Երկ. Բաժնուժ և շարժ. օրերը Ժ. 10—53 Բաժնուժ գնում է Երկ. Բաժնուժ և ուղեւոր օրերը Ժ. 7—53

Պատասխին կառքերի շարժողութիւնը Կովկասի (Թիֆլիս-Վլադկովկասեան) ճանապարհով:

Կառքեր, որոնք ճանապարհին դիմելու կայարաններ ունեն:

Թիֆլիսից դուրս են գալիս առաւօտեան 8 ժամին. Վլադկովկաս գալիս են երեկ յետին 5 ժ. — 11 ընդ. և 6 ժ. — 43 ընդ. մի. Վլադկովկասից դուրս են գնում առաւօտեան 9 ժամին: Թիֆլիս գալիս են երկու ժամին 4 և 44 ընդ. և Ժ. 5—25 ընդ. միջ:

Լոյս տեսաւ մամուլի տակից և վաճառվում է «Կեդրոնային», «Կոլտոշ» և պ. Կովեքեանի գրաւաճառանոցներում.

«ՓԱՅԼՈՒՆ ԿՈՊԵԿ»  
Մանկական վեպ հեղ. ԲՍՈՒՆԻՒ, Թարգմ. Գրիգոր Կահուրգաղեանցի: Գինն է 25 Կ.  
3—2

!!ԽՕԼԵՐԱՅԻ ԴԵՄ!!  
ՊՐՅՈՑ. ԼԵՅՖ.-ԲԻՐԵԿ ԶԳԻԿԱՌԻԵՐԻ ԿԱԶՄԱԾ  
ՏՆԱՅԻՆ ԴԵՂԱՏՆԵՐ

Ս. Պետերբուրգի առողջապահական յանձնաժողովի յանձնարարութեամբ, անհրաժեշտ են ամեն տան համար. Գինը 5 րոպէս. ճանապարհածախքի համար օտարաբաղաւորացիները 10-ը փութել գինն են աւելացնում. Դիտարար եմ իմ պահանջը դէպքերից ճախարհում Լ Ի Ի Տ Ե Ի և Հ Ի Բ Ե Թ Ե Լ Կ

Մանկական, Մեանիցկայա տ. Օրիգինի.  
Մագադինում գտնվում է նոյնպէս բոլոր դեղորէկց տպարաններ և հակավարակիչ միջոցներ:  
(II. 9209) 25—9

ՅԱՅՏԱՐԱՐԱՆ ԵՄԱՐԳՆԱՅՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԵ ԵՒ ԸՆԿ.  
Երեքշաբթի, ապրիլի 9-ին, «Մինգրելիա» (Mingrel) շոգենաւոր, որի նաւապետն է Նէլլ (Nol) գուրս կերթալ գէպի Բաթում, Տրապիզոն, Սամսուն, Կ. Պոլիս և Մարսէլ:

Տեղեկութիւնների մասին հարցնել ընկերութեան գործակալներին, Բաթումում պ. ԳԱՐԱՆԵՍՈՒՆ, Թիֆլիսում պ. ՌԵՆՈՒՆ, գալիքի զարկին Արժուրի, № 103.  
3—2

Բ Ն Ս. Կ Ո Ր Ա Ն

3 սենեակից, մի խոհանոցից, մի սարքավից և ուրիշ յարմարութիւններից բաղկացած վարձով տրվում է կաթոլիկական փողոցի վերայ (католическая улица), Արմենական բաղաւորից ոչ հեռի: Վարձի մասին կարելի է հարցնել այնտեղ և եթ, Զուբայովի տանը, № 15.  
3—2

Ի ոյս տեսաւ «Ս. ՈՐՊԵԼԵԱՆԻ ՈՂԲԻՍ. ԿԱՐՈՒՂԻԿԻՆ» ընտղիւր յառաջաբանով և ծանօթութիւններով, Կ. ԿՈՍՏԱՆԵՍՆՅԱՆ (Նկարագրում է Ելձիաճնի» վիճակը 13-դարումը.) Գինն է 50 կոպ. ստանալ կարելի է Տիֆլիսի գրաւաճառների մօտ,  
3—2.